

Meetlat dakloosheid voor lokale verkiezingsprogramma's

Meetlat dakloosheid voor lokale verkiezingsprogramma's

Over deze meetlat

Dakloosheid en dreigende dakloosheid krijgt steeds meer aandacht van beleidsmakers en beleidsbepalers. Dit heeft te maken met de scherpe toename van dakloze mensen vanaf 2009 en de letterlijke zichtbaarheid van de problematiek in veel steden.. De wooncrisis, ervaren door steeds veel mensen, heeft dakloosheid en risico op dakloosheid ook hoger op de beleidsagenda gezet. Het idee dat dat dakloosheid een ieder kan overkomen is door de wooncrisis groter geworden. Op Rijksniveau en bij veel gemeenten is er nieuwe energie om dakloosheid aan te pakken. In recent beleid, zoals het Plan van Aanpak Dakloosheid van Staatssecretaris Blokhuis, is ook een kentering voelbaar in het denken over dakloosheid.. Dakloosheid wordt niet uitsluitend meer als zorgprobleem beschouwd, maar (ook) als woonprobleem. Steeds vaker worden het gebrek aan betaalbare en passende huisvesting en armoede als grondoorzaken van dakloosheid benoemd. Nederland sluit zich met deze kentering aan bij andere landen die huisvesting centraal stellen in het uitbannen en voorkomen van dakloosheid. Nationaal beleid geeft een kader en richting aan gemeenten. Gemeenten hebben veel verantwoordelijkheden bij het voorkomen en oplossen van dakloosheid. Zij hebben daarin ook hun eigen beleid.

Met de aankomende gemeenteraadsverkiezingen is het dus een belangrijke vraag hoe politieke partijen de aanpak van dakloosheid verwerken in hun partijprogramma's. Wonen zal hoe dan ook een belangrijk thema zijn voor alle gemeenten en prominent aanwezig zijn in de

verkiezingsprogramma's. De vraag is of daarbinnen de aanpak van dakloosheid ook bijzondere aandacht krijgt. Dat gaan we meten met deze meetlat.

Initiatief voor de meetlat en de standpunten waarop deze is gebaseerd

De meetlat is ontwikkeld door het Straat Consulaat. Dit is een belangenorganisatie voor dak- en thuislozen in Den Haag die al vele jaren de Haagse gemeente gevraagd en ongevraagd informeert en adviseert over de gewenste aanpak van dakloosheid. De meetlat is gebaseerd op de standpunten van het Straat Consulaat, die zijn verankerd in mensenrechtenverdragen. **Straat Consulaat ziet dakloosheid als een woonprobleem waarbij de overheid de plicht heeft dakloosheid te voorkomen en uit te bannen.** Mensenrechtelijke principes als non-discriminatie (stigma), participatie en rechtsbescherming en verantwoording, behoren ook tot de basis. Indien deze zaken niet worden erkend en geregeld kan dakloosheid niet effectief worden aangepakt. Daarnaast is specifieke aandacht nodig voor de meeste kwetsbare groepen zoals jongeren, arbeidsmigranten, 'ongedocumenteerden', en 'zelfredzame dakloze mensen'. Elk van deze groepen behoeft een eigen aanpak en valt dikwijls tussen wal en schip bij de traditionele generieke dakloosheidsaanpak. De Gemeente Den Haag heeft drie pijlers binnen het recente plan van aanpak dakloosheid: voorkomen dakloosheid, kwalitatief goede en kortdurende (nood)opvang, en snelle doorstroom. Het is noodzakelijk om deze drie pijlers mee te nemen in de aanpak dakloosheid.

Wat kun je doen met de meetlat?

De meetlat geeft het Straat Consulaat inzicht over het perspectief van politieke partijen in Den Haag op dakloosheid. En over de vraag of de geboden oplossingen overeenkomen met de basisstandpunten. Ook belangenbehartigers (en andere burgers) in andere steden kunnen deze meetlat inzetten zodat er ook kan worden vergeleken hoe politieke partijen zich in de verschillende steden positioneren. Door het instrument te gebruiken in verschillende steden kunnen de partijprogramma's worden vergeleken.

Het is ook een bewustwordingsinstrument. Het idee dat dakloosheid een woonprobleem is en integraal aangepakt moet worden bij de wortel (de grondoorzaken), is weliswaar steeds prominenter aanwezig, maar nog geen gemeengoed en al helemaal nog niet direct vertaald in programma's. Het zijn vaak zorgwoordvoerders die binnen de kaders van de maatschappelijke opvang kijken naar dakloosheid. De meetlat

maakt zichtbaar op welke terreinen maatregelen nodig zijn. Dat kan bewustwording over een effectieve aanpak vergroten bij beleidsmakers en beleidsbepalers, maar ook bij belangenbehartigers zelf.

Tenslotte is het instrument bedoeld om het gesprek aan te gaan met partijen. Met de resultaten kunnen belangenbehartigers aantonen waar de grote gaten zitten. Gaten waar partijen zich mogelijk niet bewust van zijn.

Zijn alle elementen belangrijk?

Het lijkt wellicht een beetje vergezocht om te verwachten dat alle elementen van de meetlat worden opgenomen in de partijprogramma's. Wonen is als onderwerp zo cruciaal dat we dit zeker terug gaan vinden. Ook armoede en werk en inkomen zijn onderwerpen die relatief veel aandacht zullen krijgen in veel verkiezingsprogramma's. Een effectieve aanpak van dakloosheid vereist echter dat het onderdeel wordt van visies en strategieën op wonen en dat grondoorzaken gelegen in armoedebestrijding, werk en inkomen, worden aangepakt met aandacht voor het risico op dakloosheid. Als dit niet gebeurt kan je alleen maar concluderen dat dakloosheid door de politieke partijen nog niet gezien wordt als **woonprobleem dat integraal dient te worden aangepakt**. Of dat de aanpak van dakloosheid voor deze partij kennelijk geen prioriteit is. Beide conclusies zijn belangrijk en vormen een basis voor een goed gesprek.

De mate waarin politieke partijen in gemeenten een visie op de aanpak van dakloosheid integreren in hun verkiezingsprogramma's is natuurlijk afhankelijk van de ervaren problematiek. De doordecentralisatie van de maatschappelijke opvang betekent echter dat elke gemeente verantwoordelijkheid zal dragen voor het voorkomen en uitbannen van dakloosheid. Een verplichting die er sowieso al is vanuit mensenrechtelijk perspectief. Deze meetlat biedt dus ook voor de kleinere gemeenten met minder dakloosheid een mooie kapstok om het gesprek aan te gaan met belangenorganisaties. De meetlat biedt ook kansen voor toekomstige raadsleden om zich bewust te maken van de pijlers van een effectieve aanpak van dakloosheid.

Hoe werken de scores?

- (-) op het onderwerp in de meetlat staat iets dat regelrecht in gaat tegen de rechten van dakloze mensen. Bijvoorbeeld: er wordt stigmatiserend gesproken over dakloze mensen;
- (0): er staat niets over in het partijprogramma.
- (+): er staat iets over, maar is niet of slecht uitgewerkt. Het is vooral een (vage) ambitie;
- (++): er staat iets over en het is goed uitgewerkt. Dat betekent dat er niet alleen een ambitie of doel wordt uitgesproken, maar ook gekeken wordt naar hoe deze ambitie of dit doel te behalen.

Leeswijzer voor de meetlat

- 1) De basis;
- 2) De pijlers:
 - a) Voorkomen dakloosheid
 - b) Kwaliteit, duur en omvang maatschappelijke opvang
 - c) Doorstroom
- 3) Specifieke groepen:
 - Jongeren
 - Arbeidsmigranten
 - Ongedocumenteerde mensen
 - 'Zelfredzame' dakloze mensen.

Deel 1: De basis

Een strategie om dakloosheid te voorkomen en uit te bannen kan uitsluitend effectief zijn indien het is gebaseerd op de hieronder geformuleerde uitgangspunten. De uitgangspunten zijn geënt op fundamentele mensenrechten, onderzoek, best practices op het gebied van bestrijding van dakloosheid en de kennis en ervaring van belangenbehartigers.

De uitgangspunten zijn:

- Erkenning dat dakloosheid in ieder geval altijd een woonprobleem is: het verlies van een (t)huis is in ieder geval een oorzaak van dakloosheid en de weg uit dakloosheid begint bij een huis. Dakloosheid is ook de meest extreme schending van het recht op behoorlijke huisvesting. Het voorkomen en bestrijden van dakloosheid moet dus een prioriteit zijn binnen een woonvisie en strategie;
- Stigma en discriminatie moeten herkend, erkend en bestreden worden. Vooroordelen, stigma en discriminatie zijn een oorzaak en gevolg van dakloosheid. Het stigma dat rust op dakloze mensen zorgt ervoor dat dakloze mensen moeilijker een plek krijgen (of heroveren) in de maatschappij. Dakloze mensen worden beoordeeld op negatieve groepskenmerken. Ze worden dikwijls niet gezien als volwaardig mens met rechten. Non-discriminatie betekent ook dat rekening wordt gehouden met de verschillen en de verschillende groepen dus ook een stem hebben. Dit komt in deze meetlat onder andere tot uiting in deel 3: specifieke doelgroepen;
- Participatie van (ex-)dakloze mensen en zij die daar een verhoogd risico op lopen, in de totstandkoming, uitvoering en monitoring van beleid dat hen treft. Zonder deze participatie is er een grote kans dat beleid niet gaat werken omdat het zich te weinig concentreert op de behoeften en rechten van dakloze mensen. Participatie van (ex-)dakloze mensen en zij die een verhoogd risico daarop lopen versterkt hen ook en kan ervoor zorgen dat het stigma dat op hen rust wordt weggenomen;
- Rechtsbescherming en verantwoording: wat zijn rechten als je geen middel hebt om die rechten te claimen? Rechtsbescherming begint bij het kennen van je eigen rechten, ervoor zorgen dat anderen die rechten kennen en laagdrempelige mechanismen waar je rechten kunt claimen. Het is ook belangrijk voor belangenbehartigers om de politiek ter verantwoording te kunnen roepen. Ook politici moeten zich verantwoorden voor de manier waarop ze hun verplichtingen na denken te komen en of dat met het bestaande beleid ook lukt. Duidelijk beleid, met heldere doelstellingen, indicatoren en een pad naar die doelstellingen zijn hiervoor erg belangrijk.

Welke basispunten?	Wat staat er in het programma?	Kernwoorden en type maatregelen	Beoordeling				Opmerkingen
			-	0	+	++	
Dakloosheid is sowieso altijd een woonprobleem	Dakloosheid staat onder wonen en werk/inkomen	Dakloosheid zal vaak onder zorg staan, waarbij ingegaan wordt op maatschappelijke opvang. Het is van belang dat dakloosheid juist (ook) onder wonen staat en er wordt gerefereerd aan (voorkomen) dakloosheid onder werk/inkomen. Daarmee toont de partij aan dat ze voor een integrale aanpak zijn en dakloosheid beschouwen als een woonprobleem. Kernwoorden: <i>grondrecht, gebrek aan betaalbare huisvesting, falen van (woon)beleid, voorkomen.</i>	○	○	○	○	
	Dakloze mensen worden gezien als een prioriteitsgroep voor wonen	Mooiste is als dit in de woonparagraaf staat. Zo niet, dan kan het onder zorg staan met nadruk op convenantwoningen, prestatieafspraken en Housing First bijvoorbeeld. Mogelijk wordt ook gerefereerd aan flexwoningen of tijdelijke huisvesting. Dat is een tijdelijke oplossing en kan als zodanig helpen, maar niet zonder structurele woonoplossingen. Kernwoorden: <i>prestatieafspraken, convenantwoningen, doorstroming, flexwoningen, tijdelijke huisvesting, Housing First.</i>	○	○	○	○	

Stigma en discriminatie dakloze mensen	Er worden maatregelen aangekondigd om stigma en discriminatie door de gemeente van dakloze mensen tegen te gaan	Mogelijk dat er iets over bejegening staat (bv. bij het daklozenloket of door gemeenteambtenaren in het algemeen). Ook is het mogelijk dat over boetes en handhaving wordt gesproken of een bedelverbod bijvoorbeeld. Indien er meer boetes, verboden en handhaving moet komen dan is dat stigmatiserend. De gemeente Den haag heeft een communicatiestrategie beeldvorming. Partijen die beeldvorming benoemen als een belangrijk element in de bestrijding van dakloosheid krijgen de maximale score. Kernwoorden: <i>stigma, vooroordelen, discriminatie, boetes, handhaving bedelverbod, bejegening, beeldvorming, strategie.</i>	○	○	○	○	
--	---	---	---	---	---	---	--

	Er wordt stigmatiserend gesproken over dakloze mensen	Als expliciet dakloze mensen worden gelinkt aan overlast dan is het een '-'. Dit kan ook impliciet als dakloze mensen in een rijtje worden gezet met 'verslaafden' of uitsluitend 'zorgbehoevend'. Als dit niet het geval is dan is het een '0'. Als expliciet aangegeven wordt dat deze link stigmatiserend is of erg respectvol wordt gesproken over dakloze mensen (bijv. als mensen met rechten) kun je een + of ++ scoren. Kernwoorden: <i>daklozen, verslaafden, zorgbehoevenden, overlast.</i>	☐	☐	☐	☐	
Participatie dakloze mensen en/of ervaringsdeskundigen	Er worden maatregelen aangekondigd die ervoor zorgen dat dakloze mensen (of zij die risico daarop lopen) deelnemen in beleidsprocessen die hen treffen.	Het is goed mogelijk dat verwezen wordt naar 'kwetsbare groepen' en participatie in z'n algemeenheid. Dan zou je + kunnen scoren. Indien expliciet verwezen wordt naar dakloze mensen, belangenbehartigers en/of ervaringsdeskundigen (ex-dakloze mensen) is dat een '++'. Het gaat hier wel om beleidsprocessen en niet om individuele behandeltrajecten bijvoorbeeld. Kernwoorden: <i>participatie, consultatie, belangenbehartigers, ervaringsdeskundigen, kwetsbare groepen.</i>	☐	☐	☐	☐	

	Recht op informatie voor mensen in kwetsbare situaties wordt extra benadrukt.	Om te kunnen participeren moet je informatie hebben en deze informatie moet tijdig, toegankelijk en begrijpelijk zijn (begrijpeleijke taal bijvoorbeeld). Dit zijn termen die je terug zou moeten vinden in programma's als ze het hebben over toegang tot informatie. Ook hier levert referentie aan kwetsbare groepen een + op en expliciete referentie aan dakloze mensen, belangenbehartigers en/of ervaringsdeskundigen (ex-dakloze mensen) een '++'. Kernwoorden: <i>(Recht op) informatie, ervaringsdeskundigen, belangenbehartigers, participatie, toegankelijke informatie.</i>	○	○	○	○	
--	--	--	---	---	---	---	--

Rechtsbescherming	Er worden initiatieven aangekondigd om laagdrempelige toegang tot recht voor mensen met een laag inkomen te garanderen of vergroten.	Dit kan bijvoorbeeld door betere toegang tot bezwaarmechanismen van de gemeente, of onafhankelijke cliëntondersteuning. Voor huurders in met risico op dakloosheid, kunnen versterking huurcommissie, bredere inzet huurteams, en versterking huurdersverenigingen, goed werken. De pandjesbrigade is problematisch, omdat ze weliswaar kijken naar malafide verhuurders en kwaliteit huisvesting, maar bij overtreding mensen uit huis laten zetten zonder direct een oplossing voor ze te vinden. Een ‘++’ komt in beeld wanneer expliciet wordt verwezen naar mensen in kwetsbare situaties en/of dakloze mensen. Kernwoorden: <i>onafhankelijke cliëntondersteuning, rechtsbescherming, toegang tot recht, huurteams, pandjesbrigade, malafide verhuurders, huisjesmelkers, overbewoning.</i>	○	○	○	○	
--------------------------	--	---	---	---	---	---	--

	Er wordt gesproken over verbeteren toegang tot informatie over rechten voor mensen in kwetsbare situaties.	Informatie over je rechten en waar je eventueel terecht kunt als je denkt dat die rechten geschonden zijn is cruciaal. Programma's kunnen hier in de breedte een punt van maken (dan '+') en/of extra nadruk leggen op de informatiepositie van mensen in kwetsbare situaties (dan '++'). Kernwoorden: <i>rechten, informatie.</i>	☐	☐	☐	☐	
Verantwoording	Er wordt beleid met concrete stappen en/of een doelstelling	Mogelijk wordt in de tekst aangekondigd dat er een speciaal (actie)programma of beleid moet komen (of worden voortgezet en verbeterd) gericht op het voorkomen en uitbannen van dakloosheid. Er kan gesproken worden over doelen en monitoring bijvoorbeeld. Kernwoorden: <i>beleid, programma dakloosheid, monitoring, doelstellingen.</i>	☐	☐	☐	☐	

Deel 2: Pijlers van een strategie gericht op voorkomen en uitbannen dakloosheid

Een effectief beleid gericht op het voorkomen en uitbannen van dakloosheid heeft drie pijlers: voorkomen, kwalitatief goed en kortdurende opvang en doorstroom naar huisvesting (met begeleiding waar nodig). Deze pijlers vormen sinds 2020 ook de basis van het rijksbeleid onder leiding van het Ministerie van VWS. In steeds meer gemeenten komen deze pijlers terug in gemeentelijk beleid. In dit deel kijken we naar specifieke maatregelen in elk van deze pijlers.

Het voert te ver om alle mogelijke maatregelen gericht op voorkomen dakloosheid op te sommen, dus we pakken er vijf maatregelen uit die sowieso aanwezig moeten zijn. Bovendien zullen maatregelen gericht op voorkomen dakloosheid (en in mindere mate doorstroming) mogelijk een meer algemeen karakter hebben. Dat betekent dat dakloosheid en dakloze mensen vaak niet specifiek worden genoemd, maar bijvoorbeeld wel groepen in kwetsbare situaties of mensen met laag inkomen. Het is goed hier rekening mee te houden. De maatregelen zullen vaak verspreid zijn over verschillende hoofdstukken, met name 'wonen', 'werk en inkomen', en 'zorg'.

Pijlers	Wat staat er in het programma?	Kernwoorden en type maatregelen	Beoordeling				Opmerkingen
			-	0	+	++	
Voorkomen dakloosheid	Schuldhelpverlening (en vroegsignalering) wordt versterkt en uitgebreid.	Schuldhelpverlening en vroegsignalering is een manier om dakloosheid te voorkomen. Mogelijk wordt die link expliciet gelegd. Mogelijk worden specifieke initiatieven genoemd zoals het kwijtschelden van schulden. Kernwoorden: <i>schuldhelpverlening, vroegsignalering, kwijtschelden.</i>	○	○	○	○	
	Er wordt (nog) meer ingezet op het voorkomen van huisuitzettingen.	Liefst geen huisuitzettingen meer vanwege huurschulden, ook maatregelen die aangeven dat er geen huisuitzettingen zonder volwaardige alternatieve huisvesting mogen zijn, zijn positief. Mogelijk dat sommige programma's ook spreken over huisuitzettingen buiten de sociale huur. Dit is extra positief. Kernwoorden: <i>huisuitzettingen, alternatieve huisvesting, huurachterstanden.</i>	○	○	○	○	

	Er is extra aandacht voor hoeveelheid betaalbare huisvesting met nadruk op meer betaalbare huisvesting.	De meest voorkomende maatregel is om ervoor te zorgen dat er voldoende/meer sociale huurwoningen zijn. Mogelijk worden andere maatregelen aangekndigd om vooral betaalbare huur/koop te stimuleren. Het is dan wel noodzakelijk dat het om 'betaalbaarheid' gaat voor groepen mensen die nu dakloos zijn of dreigen te raken. Ook aandacht voor sloop en herstructurering met garantie terugkeer van bewoners in sociale huurwoningen (of koopwoningen). Kernwoorden: <i>sociale huisvesting, herstructurering, mengen, recht op terugkeer, sloop.</i>	○	○	○	○	
	Er wordt gezocht naar extra ruimte om uitzonderingen te maken op de kostendelersnorm.	Mogelijk dat de partij aangeeft dat er meer druk moet komen vanuit de gemeente voor afschaffing van de kostendelersnorm. Nog beter is als dit gepaard gaat met het aankondigen van extra maatregelen om de toepassing van de kostendelersnorm te versoepelen. Koppeling tussen maatregelen op de kostendelersnorm en dakloosheid scoren extra positief. Kernwoorden: <i>kostendelersnorm.</i>	○	○	○	○	

	Er wordt gezocht om extra uitzonderingen te maken op de participatiewet, met nadruk op bijstand.	Gemeenten verkennen de grenzen van de participatiewet zodat mensen met een bijstandsuitkering meer ruimte krijgen om bij te verdienen of meer ruimte voor giften. Ook kunnen initiatieven als basisinkomen worden genoemd. In negatieve zin zijn er ook programma's die nog strenger willen handhaven op fraude en nog meer met korten willen werken om mensen de arbeidsmarkt op te dwingen. In dat laatste geval kan een (-) worden gegeven, omdat verder korten het risico op dakloosheid in beginsel doet toenemen. Kernwoorden: <i>strafkorting, verruiming bijstandsregels, giften, basisinkomen.</i>	☐	☐	☐	☐	
Kwaliteit van de opvang	Er wordt aandacht geschonken aan de kwaliteit van de opvang.	Opvang moet kleinschalig zijn. Ook 24 uren voorzieningen worden/zijn de norm. Eventuele versterking van cliëntenraden kan positief werken voor de kwaliteit. Voldoende plekken is ook belangrijk, maar alleen het benoemen van meer opvangplekken is niet voldoende om te voorzien in een bepaalde kwaliteit. Goede of betere ondersteuning is positief, zeker wanneer de dakloze mensen hier zelf nauw bij betrokken zijn. Kernwoorden: <i>kleinschalig, ondersteuning, 24 uren voorziening, cliëntenraden.</i>	☐	☐	☐	☐	

	Er wordt gehamerd op een zo kort mogelijk verblijf.	Maximale tijdsduur verblijf in de opvang wordt geopperd als een doel. Daarna dient doorstroming naar een woonvoorziening plaats te vinden. Kernwoorden: <i>kortdurend, tijdelijk.</i>	☐	☐	☐	☐	
	Er komt een permanente winteropvang (of deze blijft).	De permanente winteropvang is belangrijk, omdat er elk jaar in veel gemeenten weer discussie ontstaat. Zonder permanente winteropvang ontstaat een jojo-beleid van Koude Weer Regeling die per gemeente ook weer verschilt. Kernwoorden: <i>permanente winteropvang.</i>	☐	☐	☐	☐	
	Iedereen heeft recht op/toegang tot opvang.	Er wordt in beginsel geen onderscheid gemaakt tussen rechthebbenden en niet-rechthebbenden waar het om toegang tot opvang gaat. Kernwoorden: <i>iedereen, toegang, rechthebbenden, niet-rechthebbenden.</i>	☐	☐	☐	☐	

Doorstroom	Maatregelen worden aangekondigd over doorstromen naar zelfstandig wonen (met begeleiding) en/of beschermd wonen.	Dit gebeurt bv. via prestatie-afspraken. Mogelijk staan er concrete doelstellingen of zegt het partijprogramma iets over 'meer' woningen voor mensen die dakloos zijn of dreigen te raken. Mogelijk worden maatregelen aangekondigd in de vorm van tijdelijke huisvesting of flexwoningen. Dit kan tijdelijk zeker positief zijn, maar moet samen gaan met structurele oplossingen. Kernwoorden: <i>doorstroom, flexwoningen, tijdelijke huisvesting, prestatieafspraken, zorgdoelgroepen, begeleiding.</i>	☐	☐	☐	☐	
	De afspraken over doorstroming naar zelfstandige woningen moeten zoveel mogelijk afdwingbaar zijn.	Er moeten afspraken gemaakt worden die in zekere mate afdwingbaar zijn. Op dit moment is die afdwingbaarheid een probleem. Deze maatregelen zou je samen kunnen lezen met de mate waarin dakloze mensen een prioriteitsgroep zijn bij huisvesting. Indien dit zo is, dan is de druk om afspraken na te komen mogelijk ook hoger. Kernwoorden: <i>afdwingbaar, prestatieafspraken.</i>	☐	☐	☐	☐	

Deel 3: Specifieke doelgroepen

Dakloze mensen vormen niet een uniforme sociale groep. Binnen de groep dakloze mensen en zij die dakloos dreigen te raken zijn heel veel verschillende mensen met verschillende achtergronden en behoeften. Maatregelen om dakloosheid te voorkomen en uit te bannen moeten daar rekening mee houden. We hebben vier specifieke groepen geïdentificeerd voor wie dakloosheid specifieke oorzaken, gevolgen en oplossingen heeft. We weten dat deze groepen (over) vertegenwoordigd zijn onder dakloze mensen en zij die een verhoogd risico op dakloosheid lopen. We weten ook dat deze groepen soms vergeten worden, niet in beeld is en/of beleid tot nu toe te weinig rekening heeft gehouden met deze groepen. De groepen zijn:

- Jongeren: er is relatief veel aandacht voor deze groep in rijksbeleid (actieprogramma dak- en thuisloze jongeren) en een aantal gemeenten. Deze groep is relatief groot en groeiende en de problematiek is specifiek;
- Arbeidsmigranten: deze groep is extra kwetsbaar voor dakloosheid, met name vanwege de slechte huisvesting en de koppeling huisvesting en werk. Tijdens corona is zeer zichtbaar geworden hoe kwetsbaar precies. Deze groep is groeiende;
- Ongedocumenteerde mensen: deze groep is potentieel groot, maar we weten het niet precies. In de dakloosheidscijfers komen ze nauwelijks voor en veel ondersteuning kunnen ze niet verwachten. Elke vorm van ondersteuning, zoals bijvoorbeeld onvoorwaardelijke toegang tot een voorziening, is al winst;
- 'Zelfredzame dakloze mensen': als je geen onderliggende psychische of verslavingsproblematiek hebt word je in Nederland bestempeld als 'zelfredzaam'. Je hebt dan kennelijk uitsluitend een huisvestingsprobleem en die moet je zelf oplossen. Het begint langzaam door te dringen dat deze groep wel geholpen moet worden, want ze vallen overal tussen wal en schip. Bovendien is het zeer goed mogelijk dat ze alsnog psychische of verslavingsproblemen krijgen naarmate ze verstoken blijven van ondersteuning. Gemeenten hebben doorgaans geen idee hoe groot deze groep is.

Doelgroepen	Wat staat er in het programma?	Kernwoorden en type maatregelen	Beoordeling				Opmerkingen
			-	0	+	++	
Jongeren	Er wordt nadrukkelijk gesproken over het oplossen van jongerendakloosheid.	Dit zal veelal gevonden worden bij Zorg en Jeugd. Voor veel partijen zal jongerendakloosheid of het voorkomen daarvan een specifieke zorg zijn. Het benoemen van deze groep alleen al is positief. Kernwoorden: <i>jongerendakloosheid</i>.	○	○	○	○	
	Maatregelen worden aangekondigd om te zorgen voor voldoende woningen voor jongeren.	Dit zou je ook kunnen vinden onder Wonen. Het kan hier gaan om meer woningen met jongerencontracten, maar ook breder meer passende huisvesting voor jongeren (inclusief betaalbare huisvesting). Mogelijk dat er maatregelen getroffen worden voor het delen van woonruimte of tegemoetkoming kosten van wonen voor jongeren. Hieronder kan ook studentenhuisvesting vallen. In gemeenten waar studenten inmiddels in tenten slapen is de nadruk op studentenhuisvesting een maatregel ter voorkoming van dakloosheid. Kernwoorden: <i>jongerenhuisvesting, woningdelen, woonlasten jongeren, betaalbaar huisvesting, kamers</i>.	○	○	○	○	

	Er komt verlengde jeugdzorg en betere voorbereiding op 18 jaar.	Er wordt eerder een plan gemaakt met jongeren over de stap naar 18 jaar. Verlengde jeugdzorg kan in verschillende vormen. De basis is dat jongeren op hun 18de niet volledig los worden gelaten, maar pas als de basis op orde is (wonen, inkomen, ondersteuning, onderwijs). Kernwoorden: <i>jeugdzorg, knip 18-/18+, verlengde jeugdzorg.</i>	☐	☐	☐	☐	
	Maatregelen om de inkomenspositie van jongeren te versterken.	Een maatregel kan zijn het afschaffen van de 4 weken wachtijd bij bijstand. Kernwoorden: <i>bijstand, wachtijd.</i>	☐	☐	☐	☐	
	Bij schuldenproblematiek wordt extra nadruk gelegd op jongeren en schulden.	Mogelijk in de vorm van speciale aandacht voor de schulden van jongeren, bv in de vorm van hulp of kwijtschelding. Ook helpt eventueel bewustwording over omgang met geld (en schulden). Kernwoorden: <i>schulden, bewustwording, kwijtschelding.</i>	☐	☐	☐	☐	

Arbeidsmigranten	Er is extra aandacht voor de kwetsbare huisvestingssituatie van arbeidsmigranten.	Hier wordt verband gelegd met plan Roemer. Extra punten worden gescoord indien aandacht is voor risico op dakloosheid voor arbeidsmigranten en maatregelen specifiek genoeg zijn om de huisvestingssituatie te verbeteren. Kernwoorden: <i>Roemer, huisvesting arbeidsmigranten, koppeling werk en huisvesting.</i>	☐	☐	☐	☐	
	Arbeidsmigranten krijgen onvoorwaardelijk toegang tot de opvang waar ze ook effectief geholpen worden.	Let wel op het onvoorwaardelijke. Het mag niet zo zijn dat ze slechts toegang krijgen tot opvang en hulpverlening als ze instemmen met terugkeer op hulpverlening uitsluitend daarop gericht is. Kernwoorden: <i>niet-rechthebbenden, arbeidsmigranten, opvang, ondersteuning, voorwaarden, terugkeer toeleiding werk.</i>	☐	☐	☐	☐	
Ongedocumenteerde mensen	Bed, Bad en Brood wordt aangekondigd/verlengd/verbreed.	Alle maatregelen met ondersteuning voor deze groep zijn extra positief. Het is belangrijk dat deze voorziening onvoorwaardelijk is. Kernwoorden: <i>'ongedocumenteerden', bed, bad en brood, terugkeer.</i>	☐	☐	☐	☐	

Zelfredzame dakloze mensen	Er worden specifieke maatregelen aangekondigd om zogenaamde 'zelfredzame dakloze mensen' te ondersteunen.	Dit is een groep die een huisvestingsprobleem heeft en (nog) geen zorgprobleem. Mogelijk dat de groep expliciet wordt genoemd. Andere termen die hier gehanteerd kunnen worden zijn "economisch dakloze mensen" of 'spoedzoekers' bijvoorbeeld. Kernwoorden: <i>economisch daklozen, zelfredzaamheid, spoedzoekers, verborgen dakloosheid.</i>	☐	☐	☐	☐	
-----------------------------------	---	--	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	--